



Foto: Jens Elm Sørensen

# Kultursporene på din ejendom – værd at beskytte

Menneskene har gennem tiderne efterladt en række spor efter deres aktiviteter. Ofte kan der på din ejendom være en række kulturspor, som skal beskyttes – enten fordi loven kræver det eller fordi det beriger din ejendom, at der netop her findes velbevarede spor af fortiden.

## Fortidsminderne

Der har boet mennesker i Danmark igennem de sidste 15.000 år. For hovedparten af denne periode er det udelukkende sporene i jorden, der kan fortælle Danmarks historie. Kun de seneste tusind år er det skriftlige overleveringer som kan belyse vores historie.

Fortidsminder er gennem tiderne forsvundet ved ny menneskelig aktivitet. Især i nyere tid har mere og mere effektive metoder (fx i landbrugsdriften) været årsag til ødelæggelse af fortidsminderne. Der er i dag kun bevaret ca. ¼ af de fortidsminder, som fandtes for 150 år siden.

Fortidsminderne har betydning for videnskabelige opdagelser og kan dermed være med til at forbedre vores viden om landets historie. Desuden betyder ødelæggelse af fortidsminder også en forarmning af landskabet – fx oplever de fleste af os nok gravhøjene som en naturlig og værdifuld del af landskabet. Tidligere tiders hårdhændede behandling af kultursporene var årsagen til at fortidsminderne blev beskyttet via lovgivningen (Museumsloven og Naturbeskyttelsesloven).

## Beskyttede fortidsminder

På beskyttede fortidsminder må der ikke foretages ændringer i tilstanden af fortidsminderet. Desuden må der ikke på fortidsminderet - og inden for en afstand af to meter - foretages jordbearbejdning, gødskes eller plantes.

En række fortidsminder har desuden en 100 m-zone. Inden for denne zone må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealet, herunder ikke etableres hegn, plantes, placeres campingvogne eller lignende. Undtaget fra forbuddet er (1) alm. landbrugsmæssig drift, (2) gentilplantning af skovarealer, (3) beplantning i eksisterende haver samt (4) normal hegning på jordbrugsejendomme.

## Hvilke fortidsminder er beskyttede efter loven?

Som udgangspunkt vil ejer have modtaget besked om, hvilke fortidsminder, der er beskyttede på ejendommen – og dette vil normalt være noteret i tingbogen.

Men en række synlige fortidsminder er beskyttede, uanset om ejer har fået besked.



Af nedenstående tabel fremgår det, hvilke typer af fortidsminder, der er beskyttede, selv om ejere ikke har modtaget besked herom. Af tabellen fremgår desuden, hvilke typer af fortidsminder, der også har en 100 meter beskyttelseszone.

### Hvor finder jeg info om fortidsminder på min ejendom?

Du kan få oplysninger om fortidsminderne på din ejendom (både beskyttede og ikke-beskyttede) hos det lokale museum eller på [www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder](http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder).

### Hvis jeg finder ukendte fortidsminder

Hvis du støder på et ukendt fortidsminde fx under pløjning, er du forpligtet til at standse jordbearbejdningen ved fortidsmindet og give besked til det lokale museum om fundet.

### Fortidsminderne og naturen

Da fortidsminderne ofte har været uforstyrrede gennem en lang periode, er de også vigtige levesteder for mange arter. Fx kan stengærder, diger og gravhøje huse en række sjældne arter af mosser, laver og insekter. Så også af hensyn til naturen er det en god ide at beskytte fortidsminderne.

### Hvis du vil vide mere

- [www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder](http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder) (her finder du et nationalt register over fortidsminder og steder med arkæologiske fund)
- ”Skovdrift og fortidsminder”. Slots- og Kulturstyrelsen, København 2018. Findes på [www.slks.dk](http://www.slks.dk)
- ”Danmarks Oldtid”. Jensen, J., - bd. 1-3. København 2002.

## Oversigt over beskyttelsen af fortidsminderne

Det betyder farverne:

Altid beskyttet
Beskyttet, når ejer har modtaget meddelelse
Aldrig beskyttet

Fortidsmindetype	Synlig i terrænet		Ikke synlig i terrænet	
	Fortidsmindet og 2-m zonen	100-m zonen	Fortidsmindet og 2-m zonen	100-m zonen
Høje, røser				
Stengrave, dysser, jættestuer				
Skibssætninger				
Ubebyggede voldsteder og værfter				
Forsvarsanlæg				
Ødekirkegårde				
Ruiner				
Runesten, bautasten				
Sten med helleristninger				
Kors, milepæle, vildtbanesten o. lign.				
Mølleanlæg				
Dæmninger				
Bro- og vejanlæg				
Stenvolde, stenrækker				
Bebyggede voldsteder og værfter				
Helligkilder				
Kanaler				
Anlæg ved eller i søer, åer og moser				
Bopladser				
Sten og træer med folketro, historisk overlevering eller kulturhistorisk tradition				
Kriggergrave				
Mindesmærker				
Sten- og jorddiger				
Agerspor				
Fangstgruber				
Sten- og grenkast				

Øerne Tlf: 62 62 47 47 oer@skovdyrkerne.dk  
 Vestjylland Tlf: 96 10 10 96 vest@skovdyrkerne.dk  
 Syd Tlf: 75 86 73 88 syd@skovdyrkerne.dk

Midt Tlf: 86 89 32 22 midt@skovdyrkerne.dk  
 Nord-Østjylland Tlf: 86 44 73 17 sno@skovdyrkerne.dk

Vi er Danmarks største medlemsejede virksomhed indenfor skov og landskab med mere end 4.000 skovejere, juletræsproducenter mv. som vi hjælper med rådgivning, entrepriser og salg.

Skovdyrkerne · Sekretariatet · Parallelvej 9A · 8680 Ry  
 info@skovdyrkerne.dk · [www.skovdyrkerne.dk](http://www.skovdyrkerne.dk)

